

ANETA CZARNA

***SAMOLUS VALERANDI* L. NA TERENIE „ŁĄKI PYZDRSKIE” W NADWARCIAŃSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM**

Z Katedry Botaniki
Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu

ABSTRACT. The paper describes a newly discovered locality of the halophyte *Samolus valerandi* in the Wielkopolska Lowland. This is the third locality of this species in the Wielkopolska region. It was found on halophilic meadows in the planned nature reserve “Łąki Pyzdrskie” in the Nadwarciański Landscape Park.

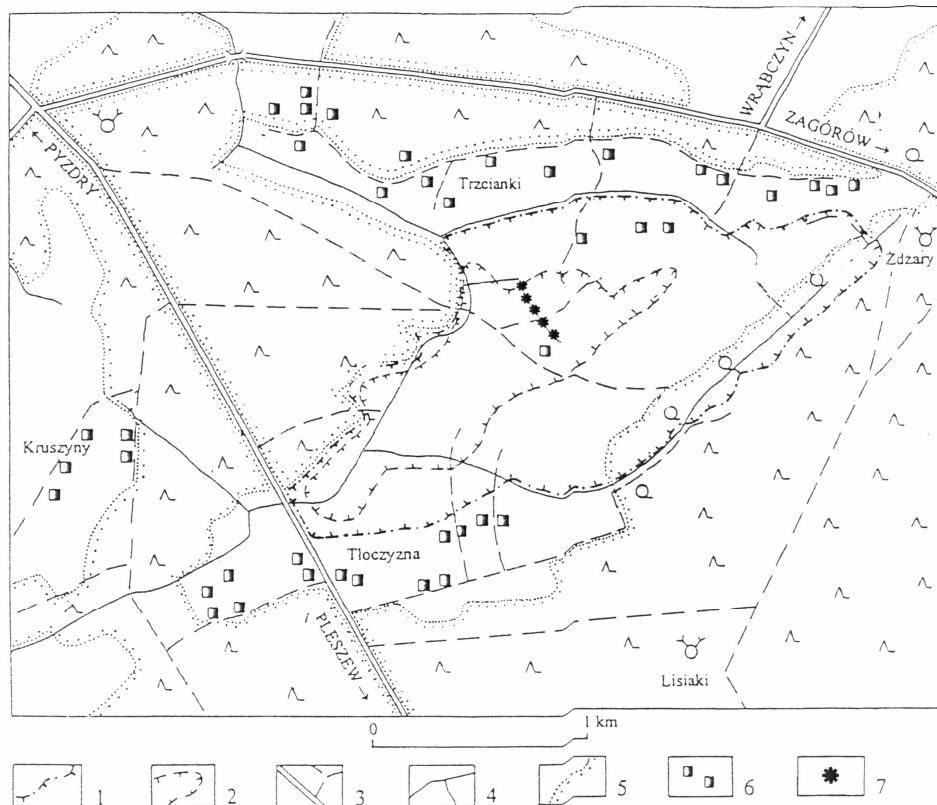
Key words: *Samolus valerandi*, halophyte, flora of vascular plants, Wielkopolska region, ATPOL

Samolus valerandi L. – jarnik solankowy z rodziny *Primulaceae* (Pierwiosnkowate) został uznany przez **Zarzyckiego i Szeląga** (1992) za gatunek rzadki (R) na terenie Polski, natomiast na obszarze Wielkopolski jest traktowany jako gatunek narażony na wymarcie – V (**Żukowski i Jackowiak** 1995). Z obszaru Wielkopolski podano dotychczas dwa stanowiska – Obra w dawnym powiecie międzychodzkiem i Jezioro Konińskie/Wielkie Jezioro (**Szulczewski** 1951, **Pawłowska** 1964).

Jarnik solankowy ma kwiaty białe, drobne, o średnicy do 4 mm, umieszczone na długich szypułkach z podkwiatkami (fot. 1). Korona jest dłuższa od kielicha, o rurce szerokiej, jajowatej, krótszej od łatek, pomiędzy którymi znajduje się pięć jęczyczkowatych prątniczek. Pręciki, o krótkich nitkach, są przyrośnięte do rurki korony i nie wystają z gardzieli. Torebka jest okrągława, krótsza od kielicha i pęka pięcioma ząbkami (**Pawłowska** 1964).

Samolus valerandi rośnie na słonych łąkach nadmorskich i śródlądowych, a także na brzegach wód, przy solankach i w rowach (**Pawłowska** 1964). Występuje głównie na Pomorzu, a także na Równinie Kutnowskiej (Atlas... 2001), osiągając wyraźnie wschodni kres występowania na terenie Polski (**Szafer i in.** 1953).

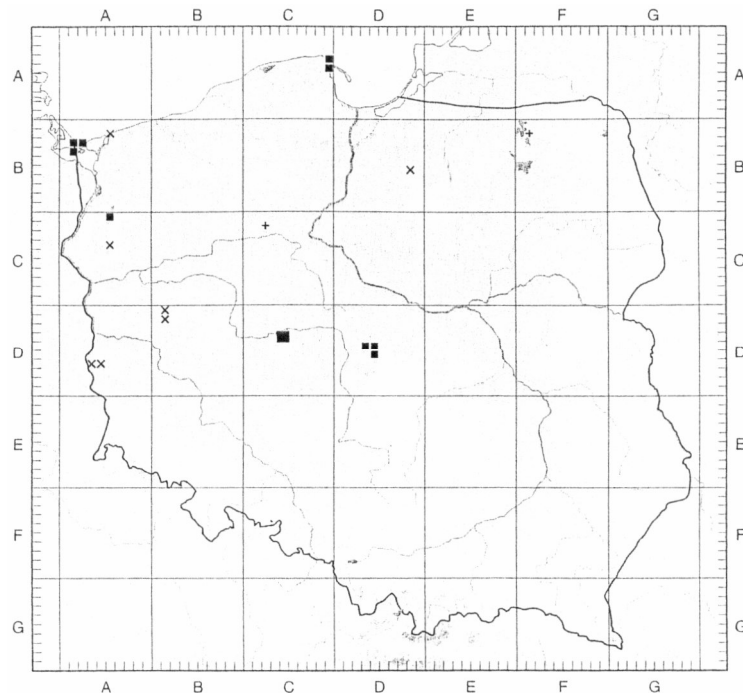
Nowe, nieznane wcześniej stanowisko *Samolus valerandi* jest położone w środkowej części kompleksu łąkowego „Łąki Pyzdrskie” (ryc. 1). Jest usytuowane w województwie wielkopolskim, w odległości około 3 km na południowy wschód od miejscowości Pyzdry. Znajduje się w kwadracie ATPOL – CD 34 (ryc. 2). Nowe stanowisko składa się

Ryc. 1. Lokalizacja populacji *Samolus valerandi* L. w kompleksie łąkowym „Łąki Pyzdrskie”: 1 – granica projektowanego rezerwatu, 2 – granica obszaru występowania zbiorowisk i gatunków halofilnych, 3 – drogi, 4 – rowy odwadniające, 5 – lasy, 6 – zabudowania, 7 – populacja *Samolus valerandi*

Fig. 1. Localization of the population of *Samolus valerandi* L. in the grassland complex “Łąki Pyzdrskie”: 1 – limit of planned reserve, 2 – limit of occurrence of halophilic communities and species, 3 – roads, 4 – drainage ditches, 5 – forest, 6 – built-up area, 7 – population of *Samolus valerandi*

z licznych kwitnących i owocujących okazów, rosnących wzdłuż płytkiego rowu na halofilnej łące (ryc. 1). Pomimo wcześniejszych, dokładnych badań geobotanicznych, nie znaleziono na tym obszarze stanowiska *Samolus valerandi* (Brzeg 1998). W celu pełniejszej charakterystyki płatu wykonano zdjęcia fitosocjologiczne w trzech różnych punktach (tab. 1). Materiał zielnikowy został złożony w zielniku Katedry Botaniki Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego – POZNB. Nazewnictwo roślin wymienionych w tabeli 1 przyjęto za Mirkiem i in. (1995).

Ryc. 2. Rozmieszczenie *Samolus valerandi* L. w Polsce (Atlas... 2001), uzupełnione

Fig. 2. Distribution of *Samolus valerandi* L. in Poland (Atlas... 2001), updated

Tabela 1

**Spisy florystyczne dla stanowiska *Samolus valerandi* na „Łąkach Pyzdrskich”
List of floristical records for the of *Samolus valerandi* locality the “Łąki Pyzdrskie”**

Data – Date	25.07.1999	20.05.2000	23.08.2000
1	2	3	4
Powierzchnia spisu florystycznego (m ²) Area (m ²)	3	3	3
Pokrycie przez rośliny zielne (%) Cover of herb layer (%)	80	80	85
<i>Agrostis gigantea</i> Roth	.	.	3.2
<i>Agrostis stolonifera</i> L. ssp. <i>maritima</i> (Lam.) G. Mey.	1.2	4.4	.
<i>Atriplex patula</i> L.	.	3.2	1.2
<i>Batrachium trichophyllum</i> (Chaix) Bosch	.	1.2	.
<i>Bulboschoenus maritimus</i> (L.) Palla	+	.	.
<i>Carex distans</i> L.	+	R	1.1

Tabela 1 – cd.

1	2	3	4
<i>Carex disticha</i> Huds.	+	+	.
<i>Carex spicata</i> Hoppe	.	1	.
<i>Carex vulpina</i> L.	+	.	.
<i>Centaurium erythraea</i> Rafn subsp. <i>erythraea</i>	+	.	.
<i>Centaurium pulchellum</i> (Sw.) Druce	.	R	.
<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	.	+	.
<i>Deschampsia caespitosa</i> (L.) P. Beauv.	+	.	.
<i>Eleocharis uniglumis</i> (Link) Schult.	3.2	r	3.2
<i>Festuca arundinacea</i> Schreb.	3.2	.	.
<i>Glaux maritima</i> L.	1.1	1.1	2.1
<i>Inula britannica</i> L.	.	.	R
<i>Juncus compressus</i> Jacq.	1.1	r	R
<i>Lotus tenuis</i> Waldst. & Kit. ex Willd.	2.2	+	R
<i>Myosotis caespitosa</i> Schultz	+	.	.
<i>Orchis palustris</i> Jacq.	+	+	.
<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud.	3.2	4.2	5.3
<i>Plantago intermedia</i> Gilib.	2.1	1.1	1.1
<i>Plantago winteri</i> Wirtg.	.	R	.
<i>Polygonum amphibium</i> L.	1.1	.	.
<i>Potentilla anserina</i> L.	3.2	1.2	3.2
<i>Ranunculus acris</i> L. s.s.	R	+	.
<i>Samolus valerandi</i> L.	3.2	2.2	2.2
<i>Schoenoplectus tabernaemontani</i> (C. C. Gmel.) Palla	R	.	.
<i>Serratula tinctoria</i> L.	1.1	.	.
<i>Sonchus arvensis</i> L. subsp. <i>uliginosus</i> (M. Bieb.) Nyman	.	1.1	.
<i>Taraxacum haematicum</i> Hagl. Ex H. Øllg. & Wittzell	r	R	.
<i>Triglochin maritimum</i> L.	1.1	2.1	.

Literatura

- Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. (2001). Red. A. Zając, M. Zając. Prac. Chorol. Komp. Inst. Bot. UJ, Kraków.
- Brzeg A.** (1998): Geobotaniczna charakterystyka projektowanego rezerwatu częściowego „Łąki Pызdrskie” w Nadwarciańskim Parku Krajobrazowym. Rocz. Nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra” 2: 5-37 + 5 tab.
- Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H., Zając A., Zając M.** (1995): Vascular plants of Poland. A checklist. – Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski. Pol. Bot. Stud., Guid. 15.
- Pawłowska S.** (1964): *Samolus* L., Jarnik. W: Flora polska. Red. B. Pawłowski. Rośliny naczyniowe Polski i Ziemi Ościennych 10: 51-52.
- Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B.** (1953): Rośliny polskie. Opisy i klucze do oznaczania wszystkich gatunków roślin naczyniowych rosnących w Polsce bądź dziko, bądź też zdziczałych lub częściej hodowanych. PWN, Warszawa.
- Szulcowski J.W.** (1951): Wykaz roślin naczyniowych w Wielkopolsce dotąd stwierdzonych. PTPN, Wyd. Mat.-Przyr., Pr. Kom. Biol. 12, 6: 1-128.
- Zarzycki K., Szelaż Z.** (1992): Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. W: Lista roślin zagrożonych w Polsce. Red. K. Zarzycki, W. Wojewoda, Z. Heinrich. PAN, Kraków: 87-98.
- Żukowski W., Jackowiak B.** (1995): Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. W: Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. Red. W. Żukowski, B. Jackowiak. Pr. Zakł. Takson. Rośl. UAM 3: 9-99.

SAMOLUS VALERANDI L. IN “ŁĄKI PYZDRSKIE”
IN THE NADWARCIAŃSKI LANDSCAPE PARK

S u m m a r y

The newly discovered locality of *Samolus valerandi* is situated in the central part of the grassland complex “Łąki Pызdrskie” near Pызdry (ATPOL square CD34, Wielkopolska Province). Numerous flowering and fruiting specimens were found along the ditch crossing halophilic meadows (Fig. 1). Phytosociological relevés (Table 1) were prepared in order to characterize the patch better.